فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۱۹، شماره ۲۲، زمستان ۱۴۰۲

اعتبار یابی پرسشنامه‌ی ویژگی خودشیءگرایی

لیلا خبیر[۱]، کوثر تقی زاده[۲]

چکیده

نگریستن به شکل بدن زنان به‌عنوان یک کالا و شیء جنسی سبب بروز رفتارهای نابهنجاری در زنان شده است که یکی از پیامدهای این رویکرد، این است که دختران وزنان خود را شیء تلقی کنند. با توجه به اهمیت این موضوع پژوهش حاضر باهدف بررسی شاخص‌های روان‌سنجی پرسشنامه‌ی ویژگی خودشیءگرایی انجام شد. بدین منظور، ۲۰۰ نفر از افراد مؤنث ۱۸ سال و بالاتر مراجعه‌کننده به باشگاه های ورزشی شهر شیراز به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های ویژگی خود شیءگرایی و نگرانی نسبت به تصویر بدن پاسخ دادند. اعتبار پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی به شیوه‌ی همسانی درونی، همبستگی دونیمه سازی اسپیرمن-براون و گاتمن بررسی شد که برای عامل ظاهر مدار ضرایب ۰/۸۱، ۰/۸۲ و ۰/۸۲ محاسبه شد و ضرایب ۰/۸۵، ۰/۸۴ و ۰/۸۶ برای عامل صلاحیت مدار برآورد گردید. همچنین روایی این پرسشنامه به روش تحلیل عامل تأییدی و روایی هم‌زمان، با پرسشنامه‌ی نگرانی نسبت تصویر بدن محاسبه شد. در تحلیل عامل تأییدی، نشان داد که داده‌های این تحقیق با مدل دوعاملی پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی برازش دارد. ضرایب همبستگی نمره‌ی کل ویژگی خود شیءگرایی با نمره‌ی کل‌نگرانی درباره‌ی تصویر بدن (r=۰/۴۰)، و زیر مقیاس‌های نارضایتی از ظاهر (r=۰/۴۲) و تداخل در عملکرد اجتماعی (r=۰/۳۹) معنادار بود. نتیجه نهایی این‌که فرم فارسی پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی از اعتبار و روایی مناسبی برخوردار است و از این ابزار می‌توان در موقعیت‌های بالینی و پژوهشی استفاده کرد.

کلیدواژه‌ها: پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی، روایی، پایایی، پرسشنامه‌ی نگرانی درباره‌ی تصویر بدن

[۱].استادیار، گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز، شیراز، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز، شیراز، ایران

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

مقدمه

شکل بدن انسان نقش مهمی در روابط اجتماعی او با دیگران دارد. زنان در مورد شکل بدن خود دل‌مشغولی بیشتری نسبت به مردان دارند. فرهنگ حاکم بر جامعه می‌تواند به افزایش این نگرانی کمک کند. به‌نحوی‌که فرم بدن جذاب توجه بیشتری را به خود جلب کرده و موجب کسب موفقیت‌های اجتماعی بیشتری می‌گردد. امروزه، اهمیت فرم بدن زنان و میزان جذابیت آن به حدی رسیده است در حد یک کالا یا شیء ارزش‌گذاری و مبادله می‌شود (چائو[3] و همکاران، ۲۰۲۴).

نگریستن به شکل بدن زنان به‌عنوان یک کالا و شیء جنسی سبب بروز رفتارهای نابهنجاری در زنان شده است که ظاهرسازی و رفتارهای نمایشی گونه‌ای از گونه رفتارها محسوب می‌گردند. بدن زنان ارزیابی می‌شود، مبادله و درنهایت مصرف می‌شود. این رویکرد را شیءگرایی جنسی[4] می‌گویند در این مفهوم بدن زنان ممکن است در حد واقعی (قاچاق جنسی) تا حد مجازی (نمایش‌های رسانه‌ای و تبلیغاتی) مورد سوءاستفاده قرار گیرد (پسینی[5] و همکاران، ۲۰۲۳). رویکرد شیءگرایی جنسی ممکن است به‌عنوان یک فرهنگ و پدیده‌ی بین فردی در جامعه بروز کند. در این صورت، زنان و دختران همواره تلاش می‌کنند توانایی‌ها و ظاهرشان با استانداردهای بسیار انحصاری یک بدن مطلوب که ازلحاظ جنسی جذاب هماهنگ کنند (یه[6] و همکاران، ۲۰۲۱). بنابراین زنان و دختران یا مستقیماً از طریق چشم‌چرانی و قضاوت‌های جنسی مردان و یا به‌طور غیرمستقیم با مشاهده‌ی رفتارهای دیگر زنان و دختران با گرایش شیءگرایی جنسی تن به مسئله شیءگرایی جنسی می‌دهند (جمینر و وارشبرگر[7]، ۲۰۲۲). مؤلفان و محققان (وارد[8] و همکاران، ۲۰۲۳؛ کلیه[9] و همکاران، ۲۰۱۹) نشان دادند که شیءگرایی جنسی دارای پیامدهای متعددی است. یکی از پیامدهای این رویکرد، این است که دختران وزنان با درونی سازی نگرش و تفکر شیءگرایی جنسی به رفتارهای شیءگرایانه جنسی اقدام کرده و خود را شیء تلقی کنند (کارسون، کاتاریا و لمپی[10]، ۲۰۲۴).

برخی از محققان شیءگرایی جنسی را با اصطلاحات خاصی معرفی کردند. طبق نظریه‌ی کولی[11] (۱۹۹۰) این مفهوم به‌عنوان ادراک آینه‌ای خود توصیف می‌شود. در این زمینه زیمانسکی[12] و همکاران (۲۰۲۱) بیان دارند که گرایش شیءگرایی بخشی از رشد به هنجار است که از طریق این رویکرد یک دختر احساس می‌کند به فردی بزرگ‌سال تبدیل‌شده است. در این صورت دختران برای دست‌یابی به عشق برتر و به دام اندازی دیگران خود را طعمه قرار می‌دهند. در این فرآیند دختر به شیء تبدیل‌شده و خویشتن را به‌عنوان یک شیء ادراک می‌کند. این نگرش فرد را شگفت‌زده کرده و احساس مضاعف شدگی در او پدیدار می‌گردد. فرایندی که در آن فرد به‌جای انطباق دقیق با خود مجبور است با انتظارات خارج از خویشتن سازگار گردد (وارد و همکاران، ۲۰۲۳).

تحقیقات نشان دادند که زنان و دختران با گرایش شدید شیءگرایی در مقایسه با دیگر زنانی که این ویژگی را کمتر دارند از عزت‌نفس پایین‌تری برخوردار و شدیداً به تأیید دیگران وابسته هستند (رومانو[13] و همکاران، ۲۰۲۳). این‌گونه زنان و دختران همواره به دنبال دست‌یابی به بازخورد مثبت دیگران در قالب تعریف و تمجید از شخصیت یا ظاهرشان هستند که شاید از این طریق بتوانند نگرانی و ناراحتی خود را قلیل دهند. علاوه بر این، نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که تعریف و تمجید از ظاهر می‌تواند به شکل‌گیری احساس خوبی

[3] Chau
[4] Sexual Objectification
[5] Pecini
[6] Yeh
[7] Gmeiner & Warschburger
[8] Ward
[9] Kellie
[10] Carlsson, Kataria & Lampi
[11] Cooley
[12] Szymanski
[13] Romano

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

منجر شود بااین‌وجود، در برخی زنان، این‌گونه تعاریف و تمجیدها، احساس شرم و گناه‌کاری به وجود می‌آورد (برناری[۱۴] و همکاران، ۲۰۲۲).

برخی از محققان علت بروز احساسات شرم ناشی از تعریف و تمجید از شکل بدن زنان و دختران را شکست در هماهنگی با آرمان اجتماعی می‌دانند (پیرل[۱۵] و همکاران، ۲۰۲۱). وی اشاره می‌کند که چون زنان دقیقاً نمی‌دانند کی و چگونه ظاهرشان مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت، میزان قابل‌توجهی از اضطراب و گوش‌به‌زنگی در مورد ظاهرشان تجربه خواهند کرد.

علاوه بر این، ارزش دادن به شکل بدن بر اساس ظاهر بیرونی بدون در نظر گرفتن سطح کارایی و سلامت به فقدان انگیزش، کاهش منابع شناختی و کاهش آگاهی از حالات بدنی درونی منجر می‌شود. این پدیده به‌نوبه خود بر اساس نظریه شیءگرایی به پیامدهای مستقیمی از قبیل شرم و نارضایتی از بدن منتهی خواهد شد (شیائو و وانگ[۱۶]، ۲۰۲۱). تا حدی که روابط مبتنی با شیءگرایی، پیامدهای هیجانی و جسمانی از قبیل افسردگی و بدکاری جنسی را به همراه خواهد داشت (بیدستراپ[۱۷] و همکاران، ۲۰۲۲). یکی دیگر از پیامدهای مرضی خود شیءگرایی، بروز اختلال خوردن است (کالوگی[۱۸] و همکاران، ۲۰۲۳).

برخی از تحقیقات روی اندازه‌گیری سازۀ خود شیءگرایی متمرکزشده‌اند. محققین نشان دادند که سازه‌های مشابه با خود شیءگرایی مانند سازۀ هشیاری نسبت به بدن شیءانگاری شده، از زیر سه سازه‌ی اولیۀ خود نظارتی، شرم بدنی و کنترل ظاهر تشکیل‌شده است (پسینی و همکاران، ۲۰۲۳). بنابراین، خود شیءگرایی به معنی هشیاری و آگاهی نسبت به فرم بدن است که به‌نوعی شیء تلقی می‌گردد. در این صورت فرد دائماً به بدنش از دیدگاه سوم شخص نظارت می‌کند (کیلپلا[۱۹] و همکاران، ۲۰۱۹). اگر فرد خود شیءانگار وقتی دررسیدن به انتظارات فرهنگی شکست خورد، دچار احساس شرم بدنی شده و تلاش می‌کند که همواره بتواند تا حدی ظاهرش را کنترل نماید.

در نظریه‌ی شیءگرایی فردریکسون و روبرتز[۲۰] (۱۹۹۷) نشان داده‌شده است که خود شیءگرایی پیامدهای روانی و جسمانی قابل‌توجهی برای زنان به دنبال دارد. این‌گونه پیامدها ممکن است به‌عنوان نتیجه‌ی زندگی در فرهنگی باشد که در آن بدن زنان و دختران به‌عنوان ماده و کالای جنسی در نظر گرفته می‌شود. در این صورت، مؤلفه‌ها و معیارهایی برای ارزش‌گذاری زنان، فرم بدن، ظاهر و استانداردهای جسمانی آن‌هاست (کارسون و همکاران، ۲۰۲۴). در معرض دید بودن بدن یا بخشی از آن و نمایش لذت‌بخش بودن آن کارکرد واقعی زنان و دخترانی است که در اثر فرآیند یادگیری اجتماعی یا فشارهای اجتماعی درونی سازی شده، از خود به نمایش می‌گذارند (پون، لای و چان[۲۱]، ۲۰۲۳).

نتایج تحقیقات متعددی نشان دادند که خود شیءگرایی و هشیاری نسبت به بدن شیءانگاری شده عملاً با پیامدهای روان‌شناختی و جسمانی ازجمله کم‌ارزش دانستن بدن (بیدستراپ و همکاران، ۲۰۲۲)، افسردگی (رومانو و همکاران، ۲۰۲۳)، کاهش بهزیستی و رضایت از زندگی (پیرل و همکاران، ۲۰۲۱)، اختلال‌های خوردن (کاودا و سوپاپیترن[۲۲]، ۲۰۲۲؛ کیلپلا و همکاران، ۲۰۱۹)، بدکاری جنسی (پون و همکاران، ۲۰۲۳) و حتی نگرش‌های منفی‌تری در جریان تغذیه از مادر (کزمان[۲۳] و همکاران، ۲۰۲۱) و افزایش احتمال سیگار کشیدن (رزانته و وائس[۲۴]، ۲۰۲۴) رابطه دارد.

---

[14] Burnay
[15] Pearl
[16] Xiao & Wang
[17] Bidstrup
[18] Calugi
[19] Kilpela
[20] Frederickson & Roberts
[21] Poon, Lai & Chan
[22] Khawda & Suppapitiporn
[23] Kozman
[24] Ruzzante & Vaes

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

نتایج برخی از تحقیقات نشان داده است نمره‌های خود شیءگرایی با شاخص حجم بدن مرتبط است. به‌عبارت‌دیگر، زنان صرف‌نظر از اندازه بدنشان نسبت به‌ظاهر فیزیکی‌شان نیز نگران می‌شوند. علاوه بر این، وزن یک عامل مبنایی برای گرایش شیءگرایی است، به‌ویژه زمانی وزن زمانی بیشتر اهمیت پیدا می‌کند که افراد با اضافه‌وزن یا چاق ازنظر جنسی مورد مشاهده یا ارزیابی قرار گیرند (کالوگی و همکاران، ۲۰۲۳؛ وین و کارنلیوز[۲۵]، ۲۰۲۰).

درهرحال، در جامعه امروزی خود شیءگرایی در حال افزایش است و عوارض و پیامدهای روان‌شناختی، اجتماعی و جسمی زیادی می‌تواند برای زنان و دختران ایجاد کند. بنابراین، تهیه و ساخت ابزار مناسبی که بتواند این سازه را موردسنجش قرار دهد ضرورت دارد. بی‌گمان، این‌گونه ابزارها می‌توانند شرایط انجام تحقیقات بنیادی و کاربردی زیادی را در این حوزه فراهم نمایند. بر این اساس، هدف اصلی این پژوهش دست‌یابی به شاخص‌های روان‌سنجی پرسشنامه خود شیءگرایی بود. به‌عبارت‌دیگر، این تحقیق، در پی بررسی ساختار و روایی تأییدی و اعتبار پرسشنامه خود شیءگرایی[۲۶] بوده است.

روش

این پژوهش در چارچوب طرح توصیفی همبستگی انجام‌گرفته است. جامعه‌ی آماری این پژوهش، شامل زنان ۱۸ ساله و بالاتر مراجعه‌کننده به باشگاه‌های ورزشی شیراز در سال ۱۴۰۰ بود. ۲۰۰ نفر به‌عنوان نمونه به روش هدفمند از میان اعضای جامعه آماری انتخاب شدند. همچنین فرم انگلیسی پرسشنامه‌ی مذکور توسط یک متخصص زبان انگلیسی ترجمه شد. سپس، متن فارسی پرسشنامه‌ها توسط دو کارشناس ارشد ادبیات انگلیسی به انگلیسی برگردانده شده و نسخه‌ی حاصله با نسخه‌ی اصلی مقایسه و اشکالات رفع گردید و نتایج آن توسط اساتید متخصص در رشته روانشناسی مورد مقابله قرار گرفت. دامنه‌ی سنی آزمودنی‌ها بین ۱۸ تا ۳۶ سال با میانگین سنی آزمودنی‌ها ۲۴/۷ و انحراف معیار ۳/۸۶ محاسبه شد. همچنین ویژگی‌ها جمعیت شناختی آزمودنی‌ها در جدول ۱ نشان داده‌شده‌اند.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی آزمودنی‌ها

متغیرها		تعداد	درصد فراوانی
وضعیت تأهل	مجرد	۱۰۸	٪۵۴
	متأهل	۹۲	٪۴۶
تحصیلات	زیر دیپلم	۱۲	٪۶
	دیپلم	۵۲	٪۲۶
	فوق‌دیپلم	۴۲	٪۲۱
	لیسانس	۷۴	٪۳۷
	فوق‌لیسانس	۱۴	٪۷
	دکترا و بالاتر	۶	٪۳

ابزارهای مورداستفاده در این پژوهش شامل موارد ذیل بودند:

پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی: برای سنجش خود شیءگرایی از پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی استفاده شد (نول و فردریکسون، ۱۹۹۸). این پرسشنامه بر مبنای نظریه‌ی شیءگرایی (فردریکسون و روبرتز، ۱۹۹۷) تدوین‌شده و دارای ۱۰ سؤال است. از

[25] Winn & Cornelius
[26] Trait Self- Objectification Questionnaire (TSOQ)

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

دو زیر مقیاس "ظاهر مدار" و "صلاحیت مدار" تشکیل‌شده است. ۵ سؤال زیر مقیاس ظاهر مدار متمرکز بر ویژگی‌های قابل‌مشاهده‌ی بدنی؛ مانند، جاذبه جنسی، اندازه‌ها، وزن، جذابیت فیزیکی و کشیدگی عضلات است و ۵ سؤال دیگر مربوط به زیر مقیاس صلاحیت مدار است که ویژگی‌های غیرقابل مشاهده؛ مانند نیرو، سلامت، سطح بنیه/ انرژی، تناسب‌اندام فیزیکی و هماهنگی فیزیکی را پوشش می‌دهد. در این ابزار از آزمودنی خواسته می‌شود در مورد هر یک از ماده‌ها، نظر خود را روی یک مقیاس از صفرتا ۹ مشخص کند. به هر زیر مقیاس نمره‌ی جداگانه‌ای تعلق می‌گیرد نمره‌ی کل این مقیاس برابر با تفاضل مجموع سؤالات صلاحیت مدار غیرقابل مشاهده از مجموع سؤالات ظاهر مدار قابل‌مشاهده است. طیف نمره‌ها بین از ۲۵+ تا ۲۵- دامنه دارد، نمره‌ی کل بیشتر نشان‌دهنده‌ی جهت‌گیری ظاهری و خود شیءگرایی بیشتر است (نول و فردریکسون، ۱۹۹۸). این پرسشنامه از اعتبار رضایت بخشی برخوردار است و با دیگر ابزارهایی که آشفتگی فکری در مورد ظاهر و نارضایتی بدنی اندازه‌گیری می‌کنند، همبستگی مثبت دارد (مینر- روبینو، تونگ و فردریکسون، ۲۰۰۲؛ نول و فردریکسون، ۱۹۹۸). این مقیاس با پرسشنامه اضطراب ظاهر (دیون، دیون و کیلن[۲۷]،۱۹۹۰) (۰/۰۱ >p, ۰/۵۲= r) و ارزیابی تصویر بدنی (۰/۰۱ >p, ۰/۴۶= r) همبستگی معناداری دارد (نول و فردریکسون، ۱۹۹۸). همچنین همبستگی این مقیاس با خرده مقیاس نظارت مقیاس هشیاری به بدن شیءانگاری شده مک کینلی و هید (۱۹۹۶)، ۰/۶۳ برآورد گردیده است (مینر- روبینو، تونگ و فردریکسون، ۲۰۰۲).

در این پژوهش، که هدف آن بررسی اعتبار و روایی پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی بود. فرم انگلیسی پرسشنامه‌ی مذکور توسط یک متخصص زبان انگلیسی ترجمه شد. سپس، متن فارسی پرسشنامه‌ها توسط دو کارشناس ارشد ادبیات انگلیسی به انگلیسی برگردانده شده و نسخه‌ی حاصله با نسخه‌ی اصلی مقایسه و اشکالات رفع گردید و نتایج آن توسط اساتید متخصص در رشته روانشناسی مورد مقابله قرار گرفت.

پرسشنامه‌ی نگرانی درباره‌ی تصویر بدن: این پرسشنامه، حاوی ۱۹ ماده است که به بررسی نارضایتی و نگرانی فرد درباره‌ی ظاهرش می‌پردازد. در این ابزار از آزمودنی خواسته می‌شود در مورد هر یک از ماده‌ها، میزانی که آن ماده احساسات یا رفتارش را نشان می‌دهد، روی مقیاسی از ۱ تا ۵ درجه‌بندی کند این ابزار توسط لیتلتون، اکسوم و پاری[۲۸] (۲۰۰۵) ساخته‌شده و توسط سجادی نژاد و محمدی (۱۳۸۵) ترجمه و اعتبار یابی شده است. لیتلتون، اکسوم و پاری (۲۰۰۵) نشان داده‌اند اعتبار این پرسشنامه، به روش همسانی درونی بررسی‌شده و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۳ مطلوب است. نتایج تحقیق سجادی نژاد و محمدی (۱۳۸۵) نشان دادند که همسانی درونی عامل نارضایتی از ظاهر و تداخل در عملکرد اجتماعی به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۸۴ برآورد شده است. روایی سازه فرم فارسی این ابزار با روش همبستگی عوامل با یکدیگر و نمره‌ی کل آزمون نشان داد که ضرایب همبستگی نمره‌ی عوامل نارضایتی از ظاهر و تداخل در عملکرد اجتماعی با نمره‌ی کل آزمون به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۸۲ (p<۰/۰۱) بوده‌اند.

یافته‌ها

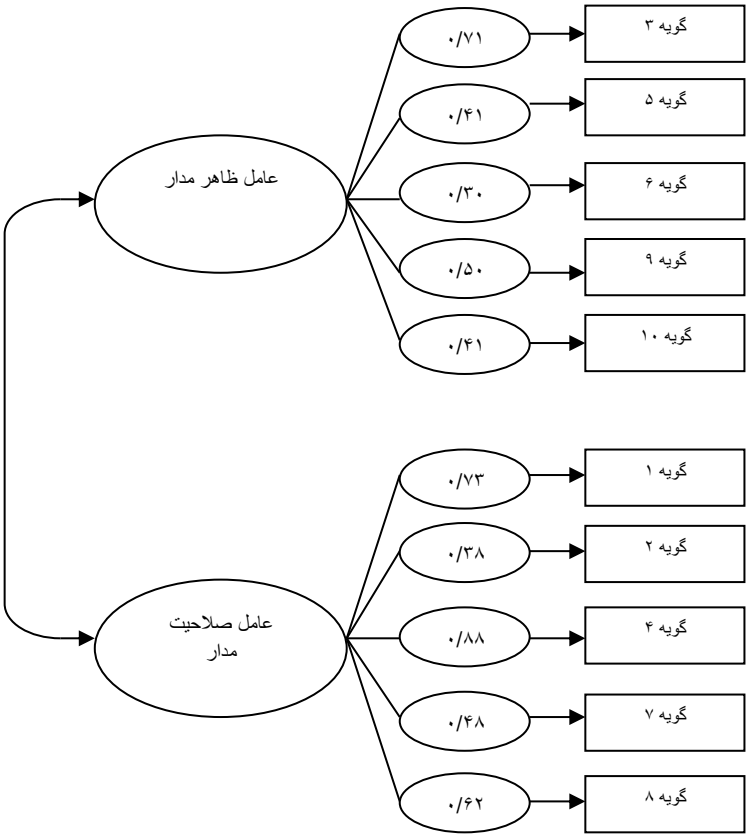
برای بررسی روایی پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی از تحلیل عاملی تأییدی و روایی هم‌زمان استفاده شد. بر این اساس، دو زیر مقیاس ظاهر مدار و عامل صلاحیت مدار از پرسشنامه‌ی ویژگی به‌عنوان متغیرهای مکنون در نظر گرفته شد. به‌منظور آزمون برازش داده‌های این تحقیق با مدل ساختار پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی از برنامه‌ی تحلیل ساختارهای گشتاوری (AMOS)، استفاده شد.

شاخص‌های برازش در جدول ۲ آمده است. نتایج این جدول برازش داده‌های پژوهش حاضر را با مدل نظری دوعاملی پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی تائید می‌کنند. همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، با توجه به مقدار ۴ برای نسبت مجذور کای به درجه آزادی (x^2/df) الگو برازندگی عالی است. همچنین مقدار ۰/۹۴برای ویژگی نکویی برازش (GFI)[۲۹] که سنجشی از مقدار واریانس/ کوواریانس

[27] Dion, Dion & Keelan
[28] Littleton, Axsom & Pury
[29] Goodness of Fit Index (GFI)

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

مشاهده‌شده است، بیانگر برازش خوب الگو با داده‌ها است. مقدار ۰/۹۶ هم برای ویژگی نکویی برازش تعدیل‌یافته (AGFI)[۳۰] که یک سنجه‌ی کلی برازندگی است که تعداد درجات آزادی را به‌حساب می‌آورد، نشان‌دهنده‌ی برازش خوب الگو است. در ویژگی‌های برازندگی هنجار شده (NFI)[۳۱]، تطبیقی (CFI)[۳۲]، افزایشی (IFI)[۳۳] و توکر- لویس (TLI)[۳۴] مقدار ۰/۹۰ به‌عنوان برازش نیکو تلقی می‌شود. همان‌طور که مشاهده می‌شود این مقادیر در سطح مطلوبی است. درنهایت، جذر میانگین مجذور خطای تقریب (RMSEA)[۳۵] با مقدار ۰/۰۸ نشان‌دهنده‌ی برازش مطلوب مدل است. در کل ویژگی نکویی برازش ساختار عاملی پرسشنامه‌ی خود شیءگرایی برازش مناسبی دارد و این بیانگر همسویی گویه‌های این ابزار است.

نمودار ۱. مدل دوعاملی اندازه‌گیری پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی با احتساب خرده مقیاس‌های آن

[30] Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)
[31] Normed Fit Index (NFI)
[32] Comparative Fit Index (CFI)
[33] Incremental Fit Index
[34] Tucker-Lewis Index
[35] Root-Mean-Square Error of approximation

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

جدول ۲. ویژگی‌های نکویی برازش پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی با احتساب خرده مقیاس‌های آن

شاخص / ابزار	نسبت مجذور کای به درجه آزادی (x^2/df)	جذر میانگین مجذور خطای تقریب (RMSEA)	شاخص نکویی برازش (GFI)	شاخص نکویی برازش تعدیل‌یافته (AGFI)	ویژگی برازندگی هنجار شده (NFI)	ویژگی برازندگی تطبیقی (CFI)	ویژگی برازندگی افزایشی (IFI)	ویژگی برازندگی توکر- لویس (TLI)
مدل دوعاملی TSOQ	۴	۰/۰۸	۰/۹۴	۰/۹۶	۰/۹۰	۰/۹۶	۰/۹۶	۰/۹۰

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، با توجه به مقدار ۴ برای نسبت مجذور کای به درجه آزادی الگو برازندگی خوبی دارد. همچنین مقدار ۰/۹۴ برای ویژگی نکویی برازش[۳۶] که سنجشی از مقدار واریانس/ کوواریانس مشاهده‌شده است، بیانگر برازش خوب الگو با داده‌ها است. مقدار ۰/۹۶ هم برای ویژگی نکویی برازش تعدیل‌یافته[۳۷] که یک سنجه‌ی کلی برازندگی است که تعداد درجات آزادی را به‌حساب می‌آورد، نشان‌دهنده‌ی برازش خوب الگو است. درنهایت، جذر میانگین مجذور خطای تقریب[۳۸] در کل ویژگی نکویی برازش ساختار عاملی خرده مقیاس‌های پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی برازش مناسبی دارد و این بیانگر همسویی گویه‌های هر عامل با سازه‌ی همان عامل است.

ضریب همبستگی بین پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی و نگرانی درباره‌ی تصویر بدن در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. روایی هم‌زمان پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی با پرسشنامه‌ی نگرانی درباره‌ی تصویر بدن

متغیر	ویژگی خود شیءگرایی	ظاهر مدار	صلاحیت مدار	نگرانی درباره‌ی تصویر بدن	نارضایتی از ظاهر	تداخل در عملکرد اجتماعی
ویژگی خود شیءگرایی	۱	–	–	–	–	–
ظاهر مدار	۰/۹۹**	۱	–	–	–	–
صلاحیت مدار	-۰/۹۹**	-۰/۹۸**	۱	–	–	–
نگرانی درباره‌ی تصویر بدن	۰/۴۰**	۰/۵۰**	-۰/۳۰**	۱	–	–
نارضایتی از ظاهر	۰/۴۲**	۰/۴۹**	-۰/۳۰**	۰/۹۵**	۱	–
تداخل در عملکرد اجتماعی	۰/۳۹**	۰/۳۷**	۰/۱۷**	۰/۴۲**	۰/۴۰**	۱

[36] Goodness of Fit Index (GFI)
[37] Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)
[38] Root Mean Square Error

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

**P<۰/۰۱

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود نمره‌ی کل ویژگی خود شیءگرایی با نمره‌ی کل‌نگرانی درباره‌ی تصویر بدن (r=۰/۴۰)، عامل نارضایتی از ظاهر (r=۰/۴۲) و عامل تداخل در عملکرد اجتماعی (r=۰/۳۹) همبستگی خوبی دارد. همچنین عامل ظاهر مدار با نمره‌ی کل‌نگرانی درباره‌ی تصویر بدن (r=۰/۵۰)، عامل نارضایتی از ظاهر (r=۰/۴۹) و عامل تداخل در عملکرد اجتماعی (r=۰/۳۷) همبستگی خوبی دارد. همبستگی عامل صلاحیت مدار که زیر سازه‌ی متقابلی است با نمره‌ی کل‌نگرانی درباره‌ی تصویر بدن، عامل نارضایتی از ظاهر و عامل تداخل در عملکرد اجتماعی به ترتیب ۰/۳۰-، ۰/۳۰- و ۰/۱۷ است. درواقع می‌توان گفت عامل صلاحیت مدار با نمره‌ی کل‌نگرانی درباره‌ی تصویر بدن و عامل نارضایتی از ظاهر همبستگی منفی معناداری دارد. همبستگی این زیر سازه با عامل تداخل در عملکرد اجتماعی معنادار نیست.

جهت بررسی پایایی در نمونه‌ی موردپژوهش به شیوه‌ی همسانی درونی و همبستگی دو نیمه‌سازی محاسبه گردید. برای برآورد همسانی درونی این مقیاس، از شاخص ضریب آلفای کرونباخ و در شیوه‌ی همبستگی دو نیمه‌سازی، از شاخص ضریب همبستگی اسپیرمن- براون و گاتمن، استفاده شد. نتایج آن در جدول ۴ قابل‌مشاهده است. به دلیل ویژگی متقابل سازه‌های تشکیل‌دهنده‌ی پرسشنامه اعتبار خرده مقیاس‌ها به تفکیک آمده است.

جدول ۴. اعتبار پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی به سه روش آلفای کرونباخ، ضریب همبستگی اسپیرمن-براون و گاتمن

متغیر	آلفای کرونباخ	تنصیف اسپیرمن- براون	تنصیف گاتمن
عامل ظاهر مدار	۰/۸۱	۰/۸۲	۰/۸۲
عامل صلاحیت مدار	۰/۸۵	۰/۸۴	۰/۸۶

بحث و نتیجه‌گیری

درواقع هدف اصلی این پژوهش بررسی روایی و اعتبار پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی و قابلیت استفاده آن در پژوهش‌هایی در این زمینه بود . بنابراین نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش در حیطه‌ی نتایج حاصل از بررسی روایی وپایایی پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی در جامعه‌ی ایرانی قابل‌بحث است.

یافته‌های پژوهش حاضر حاکی از این است که داده‌های این تحقیق با مدل دوعاملی پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی (نول و فردریکسون، ۱۹۹۸) برازش دارد. نتیجه‌ی تحلیل عوامل تأییدی نشان داد که پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی از دو زیر مقیاس به نام‌های صلاحیت مدار و خود شیءگرایی ظاهر مدار تشکیل‌شده است. علاوه بر این روش برای بررسی روایی سازه این پرسشنامه از روش همبستگی پرسشنامه‌ی خود شیءگرایی با پرسشنامه‌ی نگرانی درباره‌ی تصویر بدن استفاده شد که ضرایب همبستگی با نمره کل و خرده مقیاس‌های پرسشنامه‌ی نگرانی درباره‌ی تصویر بدن معنادار بود و روایی سازه این ابزار مورد تأیید قرارداد.

این پژوهش حاکی از این است که پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی از پایایی مناسبی برخوردار است. هرچند زیر مقیاس‌های پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی از سؤالات کمی تشکیل‌شده است اما به نظر می‌رسد که هر یک از زیر مقیاس این ابزار از دقت و ثبات مناسب برخوردارند. ضرایب همسانی درونی برای زیر سازه‌های صلاحیت مدار (۰/۸۵) ظاهر مدار (۰/۸۱) با نتایج تحقیقاتی نول و فردریکسون (۱۹۹۸)، سازندگان این ابزار به انجام رسانده‌اند، همسو است.

یکی از محدودیت‌های این پژوهش این بود که گروه نمونه به زنان دارای اضافه‌وزن ۱۸ ساله و بالاتر شهر شیراز محدود است. بنابراین پیشنهاد می‌شود که تحقیقات بعدی روی دختران وزنان در شرایط و موقعیت‌های مختلف سنی، اجتماعی و فرهنگی گسترش یابد.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

بااین‌حال به‌عنوان نتیجه نهایی می‌توان گفت که پرسشنامه‌ی ویژگی خود شیءگرایی از پایایی و روایی مناسب و رضایت بخشی برخوردار است و با توجه به انطباق سؤالات بافرهنگ ایرانی، به‌آسانی می‌توان از این ابزار در موقعیت‌های پژوهشی و بالینی برای بررسی میزان خود شیءگرایی استفاده نمود

References

Bidstrup, H., Brennan, L., Kaufmann, L., & de la Piedad Garcia, X. (2022). Internalised weight stigma as a mediator of the relationship between experienced/perceived weight stigma and biopsychosocial outcomes: a systematic review. *International journal of obesity*, *46*(1), 1–9.

Burnay, J., Kepes, S., & Bushman, B. J. (2022). Effects of violent and nonviolent sexualized media on aggression-related thoughts, feelings, attitudes, and behaviors: A meta-analytic review. *Aggressive behavior*, *48*(1), 111-136.

Calugi, S.; Segattini, B.; Cattaneo, G.; Chimini, M.; Dalle Grave, A.; Dametti, L.; Molgora, M.; Dalle Grave, R. (2023). Weight Bias Internalization and Eating Disorder Psychopathology in Treatment-Seeking Patients with Obesity. *Nutrients*, *15*(13): 2932.

Carlsson, F., Kataria, M., & Lampi, E. (2024). Sexual objectification of women in media and the gender wage gap: Does exposure to objectifying pictures lower the reservation wage?. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, *108*, 102157.

Chau, C., Chan, R. S., Liang, J., & Poon, K. T. (2024). The relationship of sexual objectification with internet addiction and its implications for mental health. *Computers in Human Behavior*, 108179.

Cooley, C. H. (1990). Human nature and the social order. In A. G. Halberstadt & S. L. Ellyson (Eds.), *Social psychology readings: A century of research* (pp. 61-67). New York, NY: McGraw-Hill. (Original work published 1902).

Dion, K. L., Dion, K. K., & Keelan, J. P. (1990). Appearance anxiety as a dimension of social-evaluative anxiety: Exploring the ugly duckling syndrome. *Contemporary Social Psychology*, *14*, 220-224.

Fredrickson, B. L., Roberts, T., Noll, S. M., Quinn, D. M., & Twenge, J. M. (1998).That swimsuit becomes you: Sex differences in self-objectification, restrained eating, and math performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, *75*, 269-284.

Gmeiner, M.S., Warschburger, P. (2022). Simply too much: the extent to which weight bias internalization results in a higher risk of eating disorders and psychosocial problems. *Eat Weight Disord 27*, 317–324.

Kellie, D. J., Blake, K. R., & Brooks, R. C. (2019). What drives female objectification? An investigation of appearance-based interpersonal perceptions and the objectification of women. *PloS one*, *14*(8), e0221388.

Khawda, G. & Suppapitiporn, S. (2022). Self-objectification, eating disorders, and mental health of senior high school female students in Bangkok. *Chulalongkorn Medical Journal*: 66(30), 37-49.

Kilpela, L.S., Calogero, R., Wilfred, S.A. *et al.* (2019). Self-objectification and eating disorder pathology in an ethnically diverse sample of adult women: cross-sectional and short-term longitudinal associations. *J Eat Disord* 7, 45.

Kozman, C., Selim, A., & Farhat, S. (2021). Sexual objectification and gender display in Arabic music videos. *Sexuality & Culture*, *25*, 1742-1760.

Littleton, H. L., Axsom, D., & Pury, C. L. (2005). Development of the body image concern inventory. *Behaviour Research and therapy*, *43*(2), 229-241.

McKinley, N. M. (1998). Gender differences in undergraduates‟ body esteem: The mediating effect of objectified body consciousness and actual/ideal weight discrepancy. *Sex Roles*, *39*, 113-123.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

Miner-Rubino, K., Twenge, J. M., & Fredrickson, B. L. (2002). Trait self-objectification in women: Affective and personality correlates. *Journal of Research in Personality, 36*, 147-173.

Noll, S. N., & Fredrickson, B. L. (1998). A ۱۰editational model of linking self-objectification, body shame, and disordered eating. *Psychology of Women Quarterly, 22*, 623-636.

Pearl, R. L., Puhl, R. M., Lessard, L. M., Himmelstein, M. S., & Foster, G. D. (2021). Prevalence and correlates of weight bias internalization in weight management: A multinational study. *SSM - population health*, *13*, 100755.

Romano, K. A., Heron, K. E., Sandoval, C. M., MacIntyre, R. I., Howard, L. M., Scott, M., & Mason, T. B. (2023). Weight Bias Internalization and Psychosocial, Physical, and Behavioral Health: A Meta-Analysis of Cross-Sectional and Prospective Associations. *Behavior therapy*, *54*(3), 539–556.

Ruzzante, D., & Vaes, J. (2024). Impaired Emotional Mimicry Responses Towards Objectified Women. *Journal of Nonverbal Behavior*, 1-25.

Sajjadinejad. M. E., & Mohammadi. N. (2007). Evaluation of psychometric indices of body image concern questionnaire and correlational model test of body mass index, dissatisfaction with body image and self-esteem in adolescent girls. *Psychological studies, Faculty of Educational Sciences and Psychology,* Al-Zahra University, 3(1), 85-101.

Szymanski, D. M., Strauss Swanson, C., & Carretta, R. F. (2021). Interpersonal sexual objectification, fear of rape, and US college women's depression. *Sex Roles*, *84*, 720-730.

Ward, L. M., Jerald, M. C., Grower, P., Daniels, E. A., & Rowley, S. (2023). Primping, performing, and policing: Social media use and self-sexualization among US White, Black, and Asian-American adolescent girls. *Body Image*, *46*, 324-335.

Winn. L., & Cornelius. R. (2020) Self-Objectification and Cognitive Performance: A Systematic Review of the Literature. *Front. Psychol.* 11:20.

Xiao, L., & Wang, F. (2021). Examining the Links Between Beauty Ideals Internalization, the Objectification of Women, and Ambivalent Sexism Among Chinese Women: The Effects of Sexual Orientation. *Archives of sexual behavior*, *50*(2), 553–562.

Yeh, M.A., Eilert, M., Vlahos, A., Baker, S.K., & Stovall, T. (2021). Toward a "human being to commodity model" as an explanation for men's violent, sexual consumption of women. *Journal of Consumer Affairs.*

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۱۹، شماره ۲۲، زمستان ۱۴۰۲

The Validation of of Trait Self-Objectification Questionnaire (TSOQ)

Leila khabir[۳۹], Kowsar Taghizadeh[۴۰]

Abstract

The present research aimed to evaluation of Looking at the shape of women's body as a commodity and sexual object has caused abnormal behavior in women, and one of the consequences of this approach is that girls and women consider themselves objects. Therefore, the aim of this study was to investigate the psychometric properties of Trait Self-Objectification Questionnaire (TSOQ). There for, 200 females with age 18 and more selected using random sampling among female referring to sport clubs in shiraz, responded to TSOQ and Body Image Concern (BICI). The reliability of the TSOQ were calculated in internal consistency methods, spearman-brown and guttman spilt-half correlation investigated that coefficients were 0.81, 0.82 & 0.82 for observable appearance-based factor and 0.85, 0.84 & 0.86. The validity of the inventory was investigated by confirmatory factor analysis and concurrent validity with BICI. In confirmatory factor analysis, Goodness Fit Indexes showed that two factorial models had good fit. Concurrent validity showed whole score of TSOQ was correlated with whole score of BICI (r=0.40), dissatisfaction of the body (r=0.42) and interference of social function (r=0.39) too. In general, findings of the research confirm appropriate validity and reliability of the Persian form of Trait Self-Objectification Questionnaire showed that we can simply apply this instrument in clinical and research situation for assessment of self-objectification.

Key Words: Trait Self-Objectification Questionnaire, Validity, Reliability, Body Image Concern Index.

[39] Assistant Professor, Department of Psychology, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran.
[40] MA of Clinical Psychology, Department of Psychology, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]